

125 0144. 20. 1. 2013

20 GRU. 2023

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Z up. Lubelskiego Wojewódzkiego  
Konservatora Zabytków  
mgr inż. arch. Arkadiusz Bojczuk  
Kierownik Delegatury w Białej Podlaskiej

## IKONA POGRZEB ŚW. MIKOŁAJA WRAZ Z RAMĄ

Z CERKWI PRAWOSŁAWNEJ P.W. ŚW. MIKOŁAJA  
w Zabłociu  
powiat bialski  
diecezja lubelsko – chełmska



Opr. Małgorzata Podgórska – Makal  
Konservator dzieł sztuki  
Upr. konserwatorskie 20/K/97  
Nr dyplomu ASP w Warszawie 4997

LUBLIN  
styczeń 2021

## WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

- OPIS

Program dotyczy ikony z przedstawieniem „Pogrzeb św. Mikołaja”.

Czas powstania: 2 poł. XVIII w.

Ikona w kształcie stojącego prostokąta o wym. 120 x 85 cm.

Technika olejna na płótnie.

Rama drewniana, sztukatorska.

Pogrzeb św. Mikołaja - przedstawienie wielopostaciowe, kompozycja otwarta, dynamiczna. W centrum sceny leży św. Mikołaj w otwartej trumnie. Ciało przykryte do ramion żółtym materiałem. Na głowie mitra, wokół nimb. Twarz o spokojnym wyrazie, jakby we śnie. Trumna ze świętym niesiona przez wielu ludzi, wokół tłupy. Na pierwszym planie pochód z trumną prowadzą osoby duchowne, ubrane w szaty liturgiczne. Powyżej w tle architektura, ponad na niebie wyłaniają się zza obłoków postaci aniołów w tle symbol trójcy świętej.

Rama w kolorze złotym sztukatorska ozdobiona roślinnym ornamentem.

- STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Ikona jest w złym stanie, wymagającym przeprowadzenia zabiegów konserwatorskich. Warstwa malarska spękana z zauważalnymi odspojeniami. Malarstwo mocno zabrudzone, werniks pożółkły.

Widoczne duże pionowe pęknięcia podobrazia. Widoczne na licu deski podobrazia.

Pęknięcia podobrazia przebiegające wzdłuż łączenia desek podobrazia.

Rama wtórna, przypadkowa, wielkością różniącą się od wielkości ikony.

Stwierdzono odspojone partie warstwy malarskiej (pęcherze).

Rama zabrudzona. Widoczne znaczne wykruszenia ornamentów sztukatorskich

Przyczynami zniszczeń są osadzający się kopeć ze świec, kurz unoszący się w powietrzu, ekspozycja na światło, zmieniające się warunki w świątyni, zmieniająca się okresowo wilgotność powietrza i temperatura.

Konieczne jest wykonanie pełnej konserwacji technicznej i estetyzującej w celu przywrócenia pierwotnego wyglądu ikony oraz zatrzymania postępujących zmian starzeniowych.

Obiekt znajduje się w świątyni czynnej, w której okresowo odbywają się nabożeństwa. Świątynia jest murowana z cegły.

## PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

### IKONA

Pierwszym etapem prac będzie wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej dokumentującej stan zachowania obiektu. Obiekt zostanie zabezpieczony przed transportem do pracowni konserwatorskiej.

Lico ikony zostanie oczyszczone z rozłożonego werniksu metodami chemicznymi, przy użyciu standardowych preparatów jak Contrad 2000, mydło konserwatorskie lub mieszaniny rozpuszczalników, których działanie przerywane będzie terpentyną lub benzyną lakową. W przypadku trudności w usuwaniu przemalowań olejnych zastosowane zostaną mieszanki z użyciem DMF (dimetyloformamidu).

Metoda oczyszczania wybrana zostanie na podstawie wykonanych prób skuteczności. W trakcie czyszczenia podniesione łuski warstwy malarskiej zostaną podklejone wodną dyspersją POW z użyciem kautera.

Oczyszczone zostanie odwrocie ikony.

W przypadku gdy będzie to konieczne deska podobrazia zostanie wzmocniona poprzez impregnację drewna 5% roztworem Paraloidu B 72 w toluenie.

Odspojone fragmenty warstwy malarskiej zostaną podklejone dyspersją wodną POW (polioctan winylu) przy użyciu kautera.

Ubytki zostaną założone szpachlą do drewna, wykonane zostanie scalenie kolorystyczne odwrocia.

Wykonane zostaną uzupełnienia ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej, powierzchnia kitów zostanie opracowana zgodnie z powierzchnią oryginału. Wykonana zostanie podmalówka w granicach kitów po czym warstwa malarska zostanie zabezpieczona werniksem retuszera.

Po nałożeniu werniksu wykonany zostanie retusz warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego w technice olejno – żywicznej. Po wypunktowaniu ikona zostanie zawernikowana werniksem końcowym damarowym.

#### RAMA

Powierzchnia ramy zostanie oczyszczona z wtórnych lakierów i przemalowań. Partie złoczone oczyszczone zostaną poprzez gumowanie powierzchni w celu zdjęcia zabrudzeń.

Odspojone grunty zostaną podklejone, najbardziej zdegradowane – usunięte.

Pęknięcia zostaną sklejone, miejsca pęknięć wzmocnione kołeczkami dobranymi do wielkości elementu. Przeprowadzona zostanie dezynfekcja i dezynsekcja ramy środkiem grzybobójczym i środkiem owadobójczym. Istniejące ubytki drewna zostaną uzupełnione akrylową szpachlą do drewna. Brakujące partie gruntów i detale sztukatorskie, zostaną uzupełnione, powierzchnia uzupełnień zostanie opracowana zgodnie z powierzchnią oryginalną. Wykonany zostanie retusz pozłoty.

Wykonany zostanie retusz kolorystyczny ramy.

Po wykonaniu prac powierzchnia ramy zostanie zabezpieczona.

W trakcie trwania prac konserwatorskich prowadzona będzie dokumentacja wykonanych zabiegów.

Wszystkie zmiany programu prac konserwatorskich uzgodnione zostaną z przedstawicielami WUOZ.

#### PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej.
2. Zabezpieczenie lica obrazu.
3. Oczyszczenie i dezynfekcja odwrocia roztworem Lichenicydy w etanolu.
4. Oczyszczenie chemiczne warstwy malarskiej z zabrudzeń i pozostałości werniksu mieszaninami rozpuszczalników, których działanie przerwane będzie terpentyną balsamiczną.
5. Podklejenie odspojonych fragmentów warstwy malarskiej dyspersją wodną POW przy użyciu kautera.
6. Miejscowe utwardzenie Paraloidem B 72 zniszczonych fragmentów deski podobrazia.
7. Założenie kitów szpachlą do drewna i scalenie kolorystyczne deski podobrazia.
8. Uzupełnienie ubytków warstwy gruntu do wysokości warstwy malarskiej. (Kity wyrównujące powierzchnię pod retusz – punktowanie warstwy malarskiej).
9. Opracowanie powierzchni kitów zgodnie z powierzchnią oryginału.
10. Zabezpieczenie warstwy malarskiej werniksem pośrednim.
11. Wykonanie scalenia kolorystycznego tj. punktowania warstwy malarskiej metodą retuszu naśladowczego wykonanego w technice olejno - żywicznej.

12. Wyrównanie optyki warstwy malarskiej poprzez zabezpieczenie werniksem konserwatorskim końcowym.

#### RAMA

1. Oczyszczenie powierzchni ramy z wtórnych lakierów i przemalowań.
2. Podklejenie odspojonych gruntów i usunięcie partii zdegradowanych.
3. Sklejenie pęknięć z zastosowaniem kołeczków w celu wzmocnienia, dobranych do wielkości elementu.
4. Dezynfekcja i dezynsekcja ramy środkiem grzybobójczym (Lichenicida) i środkiem owadobójczym (Xyrein).
5. Uzupelnienie istniejących ubytków drewna akrylową szpachlą do drewna.
6. Uzupelnienie brakujących partii gruntów i sztukatorki.
7. Opracowanie powierzchni uzupełnień zgodnie z powierzchnią oryginalną.
8. Uzupelnienie przetartych partii pozłoty.
9. Retusz kolorystyczny ramy metodą retuszu naśladowczego wykonanego w technice olejno - żywicznej.
10. Zabezpieczenie powierzchni ramy.
11. Prowadzenie dokumentacji wykonanych zabiegów w trakcie trwania prac konserwatorskich

  
**mgr Małgorzata Podgórska-Makal**  
nr dyplomu ASP w Warszawie 4997  
upr. konserwatorskie. 20/K/97  
20-282 Lublin, ul. Królowej Jadwigi 6/7  
tel. 501030663, 501030687

Lublin 25 styczeń 2021





Fot. nr. 1 Cerkiew Prawosławna p.w. św. Mikołaja w Zabłociu powiat bielski – Ikona „Pogrzeb św. Mikołaja”, stan istniejący. Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.



Fot. nr 2, Ikona „Pogrzeb św. Mikołaja”, stan istniejący – ubytki w ramie (fot. powyżej) oraz pęknięcie podobrazia (fot. po prawej). Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.



Fot. nr 3 Ikona „Pogrzeb św. Mikołaja”, stan istniejący – ubytki w ramie (fot. powyżej) oraz pęknięcie podobrazia (fot. po prawej). Zdjęcie wykonała M. Podgórska-Makal.